

Ljudski tednik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Telefon št. 423.

Mi čakamo!

Dne 18. marca je slovensko ljudstvo jasno in edinstveno pokazalo svojo voljo in njeno izvršitev. Ljudska volja je, da noče biti vladano iz Belgrada, nego iz Ljubljane, po svoji lastni volji. To je razumevalo ljudstvo pod imenom „avtonomija“. Slovensko ljudstvo je glasovalo za samovlado Slovenije brez kojekoli realne odvisnosti od Belgrada, imajoč pred očmi vse lepe in dobre posledice za ljudski blagor, vse natančno tako, kakor je obljubovala SLS. Avtonomija pomenja za slovensko ljudstvo zlasti sledeče lepe reči: Dobro narodno in državno gospodarstvo, blagotvorno gospodarsko delo, dobro državno in krajevno upravo, zmanjšanje davčnih bremen, vojaško službovanje, kolikor ga sploh še ostane, v domačem kraju; dobre uradniške plače, odprava draginje, prost izvoz kmetijskih pridelkov in podobno. To vse je v volilni borbi obljubovala SLS, ljudstvo jo je dobro razumelo in ji enodušno poverilo izvedbo programa.

SLS se je sedaj lotila izpolnjevanja svojih blestečih obljub. Zaenkrat je v ta namen izbrala pot sporazuma s popred toli obsovaženim Radičem. Dobro. Ne ugovarjamo prav nič, ker je pravilno, da izbere SLS sama sredstva za izvedbo svojega programa, ki si ga je osvojilo slovensko ljudstvo in čigar uresničenje je položilo z neomejenim zaupanjem v njene roke. Iz tega za stranko tako prijetnega in častnega položaja pa seveda tudi sledi z vso točnostjo, da nosi stranka izključno odgovornost tako za svoj program kakor za njega izvedbo. Saj je pred ljudstvom prepričevalno razlagala

ta svoj program in zahtevala, da se ji poveri izvršitev, s pristavkom, da je izvršitev gotova stvar, ako dobi od ljudstva zahtevano zaupanje v obliki zadostnega števila mandatov, kar se je 18. marca zgodilo v najobilnejši meri.

Prišel je torej dan izvršitve. Za to sta predvsem potrebni dve reči: Zadostna modrost stranke, da najde prava pota, — in pa moška vztrajnost voditeljev, ki se ne sme strašiti nobenih žrtev, bodisi tudi martirija. Za eno in drugo je odgovorna stranka. Če bi pri enem ali drugem kaj manjkalo, gre v njeno breme, o tem ne more biti dvoma.

Ljudstvo čaka sedaj na izpolnitev svoje volje. Poslanci Slovenske ljudske stranke imajo veliko nalogo. Imajo tudi prosto polje za svoje operacije, tembolj, ko marširajo v veliki združeni federalni armadi pod Stjepanom Radičem. Bojno polje je izčiščeno, ljudska armada ima prost razmah za vojsko, ki so jo napovedovali voditelji ob volitvah: Naprej zastava Slave...

Z največjo napetostjo in vprav ginljivim zaupanjem gleda ljudstvo na svoje svobodno izbrane voditelje, na vse, kar ukrenejo. V „avtonomiji“ vidi ljudstvo svoj spas, to pa zato, ker je je SLS prepričala, da je v avtonomiji čarobni kamen, ki bo ljudstvo osrečil v vsakem pogledu. Slovenska ljudska stranka prinese ljudstvu avtonomijo in srečo. Kajti, v avtonomiji leži sreča ljudstva, tako je učila SLS. Avtonomija sama na sebi je formalnost, ljudstvo išče srečo. To srečo mu prinese avtonomija, tako je obljubljeno in tako tudi bo. Ljudstvo n. pr. noče avtonomije s povišanimi davki, povišanim vojaškim bremenom, poslabšano upravo, pomnoženo draginjo, znižano denarno vrednostjo itd. Ljudstvo

hoče avtonomijo, ki mu prinese ravno nasprotno. In to mu je obljubila SLS s svojo avtonomijo. In na to avtonomijo čaka ljudstvo kot en mož. Ko to rečemo, izražamo enotno voljo celokupnega slovenskega ljudstva. Ljudstvo je dalo Korošcu in sodrugom sijajno zmago in jih ž njo dvignilo na visok stalež. Sedaj pa hoče ljudstvo imeti tudi svoj del: Blagotvorno, srečonosno avtonomijo! Potem bo zopet lepo na svetu živeti, življenje bo teklo mirno in gladko, kakor v elizijskih poljanah. delo bo bogato obrodilo, domačija bo kakor lep cvetlični vrt, vse se bo veselilo in radovalo. To avtonomijo imajo prinesiti poslanci Slovenske ljudske stranke, ko se vrnejo na svoje domove, hvaležno in navdušeno pozdravljeni od očaranega ljudstva.

Tudi mi čakamo na ta blagoslovljeni dan. Z vsemi drugimi vred čakamo na obljubljeno avtonomijo. Sem ž njo!

Za ljudske koristi.

Vojna in povojne razmere so nam upropastile srednji stan, ki je bil od nekdaj eden glavnih stebrov države. Na eni strani vidimo naraščanje kapitala, na drugi strani pa naraščajočo množico onih, ki nič nimajo in ki gledajo s skrbjo, kaj bodo dali naslednji dan v usta.

Davkoplačevalec, v prvi vrsti kmet in zlasti slovenski kmet, toži nad neznosnimi davki, delavec in pa uradnik, ki nimata zemlje in ki sta odvisna od dnevnih svojih prejemkov, tožita nad nezadostnim zaslužkom, ki ne zadostuje niti za redno preživljanje njunih družin, trgovci zopet toži, da vsled obubožavanja malih in srednjih slojev nima nobe-

nih odjemalcev in zato tudi ne dovoljnega zaslužka. Velepodjetniki pa tožijo, da morajo ustavljati obrate, — s čimer se brezposelnost in beda nižjih slojev še povečuje, — ker nimajo dovolj tekočih denarnih sredstev na razpolago, na drugi strani pa zopet vidimo, da razne banke ne prestando zvišujejo svoje delniške glavnice. Iz posameznih blagoslovljenih pokrajin naše države izvažamo žito in druga živila v inozemstvo, iz drugih naših pokrajin pa prihajajo obupni glasovi, da ljudje umirajo od lakote in da se preživljajo s kruhom od drevesne skorje.

Človek gleda, strmi ter se vprašuje: Kako in zakaj? Odkod ti pojavi?

Skoro pet let je že preteklo po vojni, nezadovoljnosti ni konca in zaman se vprašujemo, kdaj bo vendar boljše.

Jugoslavija, ki je od Boga obdarjena s tolikimi naravnimi zakladi, da bi mogla preživljati trikrat več ljudi, kakor jih ima, nima dovolj kruha za lastne sinove, in nima niti toliko, da bi n. pr. mogla pošteno plačati svoje javne uslužbenke, uradnike.

To pride odtod, ker smo vedno lovili golobe na strehi, z rok pa smo spuščali vrabce. V boju za lepodoneča gesla, za dalekosežne načrte, izpeljive komaj v daljni bodočnosti, smo prezirali vsakdanja tekoča vprašanja; namesto, da bi gradili od temelja kamen na kamen, smo stavili streho na trhile stebre.

Doslej še nismo imeli v Jugoslaviji za daljšo dobo delazmožnega parlamenta, in zato je ostalo tudi **neresenih** toliko nujnih in važnih gospodarskih vprašanj, ki bi se imela rešena že zdavnaj prakticirati = (izvrševati).

Ljudstvo pa zahteva predvsem vsakdanjega kruha. Ako že ne dobi belega, hoče imeti vsaj izdaten kos. In ravno v tem tiči oni veliki greh in vzrok splošne nezadovoljnosti, da so vsi, ki so imeli doslej opraviti z vodstvom naše države, od prevrata do danes, gledali v prvi vrsti na to, da so zadostili svojim strankarskim koristim, ne pa ljudskim potrebam.

Ljudstvo je dobro, ljudstvo je pa tudi lahkoverno in rado verjame obljubam svojih strankarskih voditeljev, toda ljudstvo hoče tudi živeti. Dokler se vsa politika ne bo sukala okoli vsakdanjega koščka kruha, ki ga mora imeti in ki bi ga tudi lahko imel v naši državi zadnji gorski pastir in zadnji delavec, ne bo konca nezadovoljnosti in ne bo reda v naši državi.

Državo ne tvorijo posamezne stranke, ampak ljudje, ki se hočejo

vsak dan enkrat najesti do sitega. Nikdar ne sme biti glavni cilj stranke njena lastna moč, pač pa ustvaritev takih političnih in pred vsem gospodarskih razmer, da bo zajamčen obstoj in razvoj vseh stanov.

Zato ne sme pri reševanju vprašanja oblike in upravne ureditve države nobena stranka pozabljati tega, kar potrebujemo sproti.

Delo za rešitev vsakdanjih gospodarskih vprašanj mora iti vspretno z delom za rešitev upravne ureditve države. Eno kakor drugo je enake važnosti. Zanimarjanje enega ali drugega nas lahko dovede le v večjo zmešnjavo in bedo.

Da nimamo danes v Jugoslaviji zadovoljnega niti enega stanu razun velešpekulantov z ljudskim denarjem, ki pa tvorijo razred popolnoma zase, dasi so zastopani kolikortoliko v vseh strankah, je krivo ravno to, da so voditelji strank v boju za politična gesla puščali v nemar gospodarska vprašanja posameznih stanov. Posledice čutimo vsi.

Morda ni države v Evropi, ki bi pokazala toliko nedoslednosti v gospodarski politiki, kakor jo je Jugoslavija. Po tem nas je tudi sodilo inozemstvo ter tudi obsodilo naš denar. Odtod prihaja, da nimamo od zunaj ne ugleda in ne kredita.

Ne gledamo z zavistjo na one, ki jim je ljudstvo poverilo svoje zaupanje. Oni nosijo odgovornost, veliko in težko. Iz ljudstva zrastle in iz ljubezni do ljudstva želimo, da bi tej odgovornosti tudi popolnoma ustregli.

Političen pregled.

Kriza na višku.

Zadnji dnevi so privedli politično krizo do viška. Ponovimo nekoliko potek krize, da dobimo celotno sliko.

Po volitvah 18. marca se je stvaril takozvani „revizijonistični blok“, obsegajoč vse one stranke, ki zahtevajo „revizijo“, t. j. slovenski povedano, spremembo vidovdanske ustave. Ta blok tvorijo tri stranke: Radičeva hrvatska republikanska seljačka (kmečka) stranka, S. L. S. in jugoslovanska muslimanska stranka. Skupaj 112 poslancev. Voditelj bloka je, kakor se razume samoposebi, g. Stjepan Radić, ne samo zato, ker je predsednik najmočnejše blokaške stranke, ki šteje 70 poslancev, temveč tudi zato, ker ima samo on potrebna svojstva, bodisi glede značaja kakor tudi glede požrtvovalnosti in pameti. Dosledno je zastopal stališče, katero zastopa tudi danes in je bil zato tudi dolgo v ječi. Razen tega

se je v Parizu, na visoki politični šoli, res kaj naučil. Lahko se reče, da mu od ostalih blokašev nihče ne seže do gležnja. Tako je on voditelj in absoluten komandant bloka in opravičeno je še nedavno poudarjal, da se drugi od njega uče in da se je osobito d. r. Korošec že mnogo naučil, kar navdaja nas Slovence z opravičenim ponosom in veselim nadami za prihodnost.

Naravno je, da so radikali, ki tvorijo večino srbskih poslancev, pokrenili pogajanja z Radićem, v namenu, da se poravna hrvatsko-srbski spor in na koncu koncev ustanovi nov režim, ki bi enako zadovoljil Hrvate in Srbe, pa tudi klerikalne Slovence in slednjič še Turke. Spočetka je bilo videti, da stvar napreduje in na obzorju so se kazale konture bodoče parlamentarne večine radikalcev, radičevcev, Turkov in slovenskih klerikalcev, skupaj nič manj nego okroglo, z malimi priveski in drobci, 230 do 240 glasov, tako da bi bili ostali v opoziciji le še demokrati z nekaterimi malimi skupinicami in samotarji, vseh skupaj kakih 70 mož. Račun je bil narejen tako, da Srbijo vladajo radikali, Hrvatsko Radić, Slovenijo Korošec, Bosno pa kolikortoliko Turki. Vse se je še dosti dobro ujemalo in ljubljanski SLSarji so že razdeljevali mesta in dr. Brejc, ki je bil določen za naslednika Hribarja kot pokraj. namestnik za Slovenijo, se je imel preseliti v vladno palačo, veliki župan dr. Lukan pa iz nje. Vse je bilo že pripravljeno za ta preokret, — kar se je račun pokvaril, ker je radikalna stranka sklenila, da tega sporazuma ne sprejme. Cela kombinacija je padla v vodo in g. Pašić je v nedeljo zvečer podal kralju ostavko celokupne vlade. Kralj je ostavko sprejel in poveril odstopivšo vladu z opravljanjem tekočih poslov do takrat, ko se osnuje nova vlada.

V ponedeljek pa se je otvorila novoizvoljena narodna skupščina. Od Radičeve stranke ni nihče prišel, pač pa so prišle ostale opozicionalne stranke, in sicer S. L. S. in Turki z dovoljenjem g. Radića, kakor je ta sam povedal v nedeljo na veliki skupščini svoje stranke v Zagrebu.

Narodna skupščina je imela predvsem voliti začasnega predsednika. Izvoljen je bil radikalec s 128 glasovi. Slovenski klerikalci ga niso volili, nego so dali svoje glasove turškemu begu Hrasnici. „Jutro“ se nad tem spotika, češ, kako to, da klerikalci volijo Turka. Toda „Jutro“ nima prav, kajti vera je stvar zase, politika pa zopet stvar zase. Da tega ne sprevidi svobodomiselnost „Jutro“, je res čudno. Saj bi moralo že davno

vedeti, da sedaj v politiki ne gre za vero, ampak za to, da se davki znižajo in da vojaščine ne bo toliko, kolikor jo pa še ostane in je iz Slovenije doma, da pride iz Srbije in Makedonije v Slovenijo domov, da jih bodo domači lahko vsaj vsako nedeljo posečali in da slovenski fantje več ne bodo dobivali malarije in drugih bolezni v tujih krajih. Korošec že ve, zakaj je Turka volil.

Ko je bil izvoljen začasni predsednik, je z ozirom na ostavko vlade takoj odgodil zbornico za nedoločen čas in jo bo šele sklical, ko bo sestavljena nova vlada.

Po skupščinski seji se je vršila seja radikalnega kluba, v kateri je Pašić izjavil, da sedaj ne ostane nič drugega kot koalicija z demokrasko stranko. Ker se tudi demokrati ne bodo preveč branili, utegne priti v doglednem času do obrazovanja radikalno-demokratske vlade in s tem do strogo centralističnega in skrajno svobodomiselnega režima.

Kralj pa bo, kakor je v takih slučajih navada, najprej zaslišal voditelje in je s tem že začel. Brez dvoma bo vprašal za mnenje tudi voditelja SLS, g. dr. Korošca, ki mu bo brez dvoma kaj nasvetoval. V torek je kralj pred vsem zaslišal demokrate, najprej bivšega predsednika narodne skupščine dr. Lukinića, potem pa predsednika demokratske stranke in bivšega min. predsednika Ljubo Davidovića. Govori se v Belgradu o ministrstvu narodne koncentracije radikalov in demokratov.

„Jutro“ ve poročati, da se je Korošec jel odmikati od Radića in da išče stika s Pašićem, češ, da bi klerikalci podpirali Pašičevo vladu pod edinim pogojem, da postane dr. Brejc pokrajinski namestnik Slovenije, avtonomijo pa da bi klerikalci položili zaenkrat na led. Mi pa tega ne verjamejo in smatramo te trditve le bolj kot strankarsko polemiko. — Kajti, tak preokret klerikalne politike bi pomenjal kar dvojno izdajstvo ljudstva. Prvo je stvar zaveznikov samih in nas dalje ne zanima. Drugo pa je stvar slovenskega ljudstva in nemogoče se nam zdi, da bi se zgodilo kaj takega kar 4 tedne po volitvah! Na tako cinično izdajstvo ne verujemo, dokler nas ne poduče o nasprotnem jasna dejanja.

V Belgradu se smatra še vedno kot najverjetnejše, da bo prihodnji ministrski predsednik zopet Pašić ali drug mož njegove stranke.

POLITIČNE VESTI.

+ **Pogajanja v Zagrebu.** Dne 12. aprila dopoldne so se sestali v Zagrebu delegati HRSS, SLS in JMO z delegatoma radikalne stranke predsednikom radikalnega poslanskega kluba dr. Gjuričićem in tajnikom radikalne stranke dr. Janićem. HRSS so zastopali: Stjepan Radić, dr. Maček, Predavec, dr. Krnjević in dr. Košutić; SLS: dr. Korošec, dr. Brejc, poslanec Kremžar in glavni urednik „Slovenca“ Fran Smodej; JMO: urednik „Pravde“ Hamzalija Jovanović. — „Slovenec“ poroča o tem: „Predvsem so se posvetovali med seboj zastopniki revizionističnega bloka in sklenili, da bodo pri pogajanjih z radikalno stranko kot predstavnicu srbskega naroda predložili kot predpogoj za sporazum zahtevo, da radikalna stranka stvarno dokaže dobro voljo za sporazum tako, da spremeni režim in pristane na pokrajinske avtonomije, a nato bi se prešlo k stvarnim pogajanjem za revizijo ustave.“ — K temu pristavlja ljubljansko „Jutro“: „Ko so klerikalci zakonodajno avtonomijo že žrtvovali, jim ne bo težko zadovoljiti se s „pokrajinsko avtonomijo“, kakršno si zamišljajo gospodje radikali, ali pa največ tako, kakršna je bila v Sloveniji takrat, ko je bil deželni predsednik dr. Brejc. Ako naj pomeni „pokrajinska avtonomija“ suspendiranje ustavne provedbe, potem je videti, da bi klerikalci v Sloveniji radi vladali brez sodelovanja in kontrole ljudstva.“

+ **Končni izid volitev.** Dne 12. t. m. je imel v Belgradu državni odbor sejo, na kateri so bili pregledani volivni spisi ki so jih predložili glavni volivni odbori. Na podlagi tega gradiva je sestavil seznam narodnih poslancev, od katerih imajo radikali 108, džemijet 9, demokrati 52, Jugoslovanska ljudska stranka 24, muslimani dr. Spaha 18, Radićeva republikanska stranka 70, zemljoradniki 18, Nemci 8, dr. Drinković 2, socialisti 2, črnogorski federalisti 2, srbska stranka 1, samostojna kmetijska stranka 1 in Romuni 1 poslanca. Skupaj je 308 poslancev. Štirje mandati zvečansko-raškega okrožja se niso mogli vračunati, ker so bili v neki občini ukradeni volivni spisi. Gotovo pa je, da dobe od teh štirih mandatov radikali 3, o četrtem, za katerega se bosta borili radikalna stranka in džemijet, pa bo odločevala ponovna volitev, ki jo bo odredila narodna skupščina. Slučaj demokrate dr. Ribarja, bivšega predsednika narodne skupščine, je ostal nerešen ter je državni

odbor prepustil odločitev verifikacijskemu odseku. Državni zbor je samo ugotovil, da so se v virovitiški županiji vršile volitve nepravilno, ker je glasovalo več volivcev, kakor jih je bilo v volivnih imenikih, in bi drugače dobil dr. Ribar količnik.

+ **Vprašanje hrvatske narodne cerkve.** Dne 11. t. m. je razpravljal ministrski svet o vprašanju hrvatske narodne cerkve v Zagrebu. Minister za vere Jovanović je izjavil, da naj hrvatska narodna cerkev počaka, da se sestane skupščina, na kar naj zahteva, da se v zmislu ustavnih določil prizna.

Doma in po svetu.

Pretekli teden so se vršila pogajanja med zastopniki Radićeve stranke in radikali. Najprej sta odpotovala v Belgrad Radićeva poslanca dr. Maček in dr. Krnjević, ki sta imela razgovore z ministrom za vere Ljubo Jovanovićem in min. predsednikom Pašićem. Ti razgovori so bili informativnega značaja in sta došla Radićeva zastopnika v Belgrad, da bi zvedela, ali je sporazum z radikalno stranko mogoč. To je bil začetek pogajanja z radikali.

V Zagrebu so se nato vršila posvetovanja zastopnikov Radićeve republikanske stranke, SLS in Jugoslovanske muslimanske organizacije. Teh posvetovanj sta se udeležila tudi radikalna delegata dr. Gjuričić in dr. Janjić. O tem so listi prinesli nastopno poročilo: Predsednik poslanskega kluba in tajnik glavnega odbora NRS g. Marko Gjuričić in g. dr. Vojislav Janjić sa se sestala najprej na razgovor s predsednikom HRSS, g. Stepanom Radićem, pri katerem se je utrdilo, da tako Narodna radikalna stranka kakor Hrvatska republikanska seljačka stranka smatrata za potrebno in možno, da se vsa medsebojna sporna vprašanja med Srbi in Hrvati rešijo po medsebojnem sporazumu. Nato sta imela oba odposlanca s predsedstvom HRSS, s četvorico odposlancev SLS in tremi odposlanci JMO dva daljša razgovora, v katerih je bilo konkretiziranih več točk, ki bi se imele izvršiti kot predpogoj za sporazum in ki jih more po naravi stvari same, ker se tičejo izpremembe režima v duhu ustavnosti in zakonitosti ter poprave uprave in samouprave, izvršiti najlažje homogena vlada NRS. Po sporazumu v tej glavni praktični stvari je določeno tudi postopanje vseh zastopnikov omenjenih strank pri otvoritvi skupščine dne 16. aprila t. l.

Prispevajte v naše sklade!

Pravosodni minister dr. Laza Marković je izjavil o teh pogajanjih sledeče: Gg. dr. Gjuričić in dr. Janjić sta se sestala s predstavniki Radićeve stranke in tekom razgovorov so se pretresala vprašanja, radi katerih sta tudi Radićeva delegata došla v Belgrad. Od teh razgovorov se pričakujejo jasni in izraziti pogledi in stališče, s katerega bi se mogel presojati položaj vseh elementov za povoljno rešitev in možnost eventualnega sporazuma. Notranje težave so dobile značaj nerešenih srbsko-hrvatskih vprašanj in, ako se te težkoče odstranijo, se bo s takimi pogajanjimi spravil s sveta srbo-hrvatski spor ter bodo rešena vsa vprašanja za sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci. Če bo vlada vztrajala na svoji dosednji tezi: čuvati edinstvo države, ki temelji na vidovdanski ustavi, to je vprašanje, ki ne zavisi samo od vlade, ampak od celega radikalnega poslanskega kluba. Dr. Maček in dr. Krnjević nista imela širokih pooblastil za ustvarjanje sporazuma, zato je vlada poslala svoja delegata, da poizvesta možnost takega sporazuma.

Preteklo nedeljo je Radićeva stranka priredila veliko zborovanje, ki se ga je udeležilo do 15.000 oseb. Na tem shodu je govoril Radić, ki pa je ob tej priliki izjavil med drugim tole: „Radikalci so se razgovarjali z nami, mi pa smo predvsem zahtevali, naj se izjavijo, ali bodo rabili silo. Podpisali so, da ne bodo nikdar v medsebojnih odnosih rabili sile in da so za sporazum. Pašić pa je vtaknil zapisnik o teh razgovorih v žep in ga nikomur ne pokaže. Mi zahtevamo štiri leta pravičen, iskren in pošten sporazum, on pa misli, da pomeni sporazum, biti Srbin oziroma, da je treba najprej priseči zvestobo kraljestvu. Mise moremo sporazumeti glede kraljestva in posebne naloge njegove v mednarodnih odnosih. Nočemo pa, da vladajo nadalje v Zagrebu kraljevske vlade, ker smo republikanski narod.“ Glede sporazuma s Srbi je rekel Radić, da je srbski kmet v toliko kriv nasilja v Hrvatski, ker je poslušal zapovedi in ni protestiral, ker mu še vedno vladajo vlastodržci, s katerimi se bo zelo težko sporazumeti. Sporazum je potreben in ni nemogoč, vendar pa ne bo tako kmalu gotov. Težak je sporazum zato, ker vlada v Belgradu kakih 50 družin, ki plenijo državo. Pihajajo glasovi, da se radikalci nočejo več pogajati. Ne bodo nas videli v Belgradu, razen ako bo treba, da rušimo tamkaj tiranstvo. Mi smo hoteli prehodni sporazum, za tem pa volitve, njih pa se je lotila mrzlica, ko so čuli o volitvah. Bla-

gajne so prazne, bajoneti nesigurni. Tretje volitve bi bile za nas najboljše. Poslali bomo svoje ljudi tudi v Makedonijo, Srbijo, Vojvodino in Črnogor. Ako pojde z nami Šumadija, bo dobro, ako ne, obkrožili jo bodo drugi: Makedonija, Črnagora, Bosna in Vojvodina. Postavili bomo kandidate od Subotice do Prilepa, od Maribora do Kotor. Kakor je za enkrat videti, pot do pravega sporazuma med Hrvati in Srbi ne bo lahka.

V ponedeljek se je po 4 mesecih zopet sestala narodna skupščina. — Pred sejo so se sestali posamezni parlamentarni klubi, ki so razpravljali o političnem položaju. Seja narodne skupščine se je pričela ob 11. uro zjutraj. Otvoril jo je najstareši poslanec Tomo Oraovac.

Po izročitvi overovnic je sledila volitev začasnega predsednika skupščine. Dobili so: radikalec dr. Dušan Peleš 128, demokr. dr. Pečić 47, zemljoradnik Voja Lazić 10, kandidat reviziionističnega bloka dr. Hrasnica 41 glasov, trije glasovi so bili prazni. Izvoljen je bil torej dr. Peleš, za katerega so glasovali radikali, džemijetovci, Nemci, 1 Romun, radićevska disidenta in poslanec srbske stranke. Ko je dr. Peleš prevzel predsedstvo, mu je takoj po njegovem govoru izročil ministrski predsednik Pašić akt o ostavki vlade, ki ga je prečital tajnik skupščine in se glasi: „Predsedništvu narodne skupščine! Čast mi je izvesti, da je kraljeva vlada, ki sem ji imel čast biti predsednik, podala Nj. Vel. kralju dne 15. aprila ostavko, kar je po izvršenih volitvah smatrala za svojo parlamentarno dolžnost. Kralj je sprejel ostavko in blagovolil poveriti nadaljno vodstvo poslov dosedanjim članom kabineta do sestave nove vlade. Ministrski predsednik Nikola Pašić.“

Dr. Peleš je takoj nato zaključil sejo in naznanil, da skliče prihodnjo pismenim putem.

Kako se bodo sedaj razvile notranje-politični dogodki, bo kmalu pokazala najbližja bodočnost.

Bolgarski četaški napadi v Makedoniji so ponehali, deloma ker je Bolgarija zadostila svojim obvezam v niškem dogovoru, največ pa zato, ker se v Bolgariji vrše priprave za volitve v sobranje.

Zunanje-politični položaj ni nič manje zamotan nego je notranje-politični. Svet se od vojne nikakor ne more odahnuti.

Poruhrski spor med Francozi in Belgijci na eni in Nemci na drugi strani še ni končan, vendar pa je videti, da se je nekoliko ublažil. Pot

francoskega reparacijskega ministra Loucheurja (izg. Lušerja) v London, ki je bila napravljena brez dvoma ne samo na željo francoske vlade, temveč na njeno zahtevo, kaže na vsak način, da je Francija resno pri volji spor končati. Zlasti se da sklepati to že iz tega, ker so se Loucheurjevi pogovori z odličnimi in merodajnimi političnimi osebnostmi v Londonu vršili na podlagi reparacijskega programa, ki ga je izdelala francoska vlada. — Bistvo tega programa obstoja, kakor smo že zadnjič poročali, v znižanju nemških plačilnih obvez, toda pod pogojem, da Nemčija da zadostna jamstva. Poleg tega zahteva Francija ustanovitev poreske države, ki naj bi bila vmesna država med Nemčijo in Francijo. Če bodo Nemci z ustanovitvijo take zatične države soglašali, je drugo vprašanje. Najbrže ne bodo.

V zadnjem času so pa tudi Nemci izdelali svoj reparacijski načrt. V tem načrtu so ustanovljene tudi nemške plačilne obveze v gotovini, — kakor je iz poročil razvidno, 26 milijonov zlatih mark, — kakor tudi nemške stvarne dajatve, in sicer ne samo za Francoze, temveč tudi za Belgijce in Italijane. Kateri načrt bo vzet za podlago, se ne da reči; vsekakor bo treba upoštevati oba, francoskega in nemškega, in na njuni podlagi se bo že našla srednja pot, da bosta lahko nanjo pristali obe stranki: Francija in Belgija na eni ter Nemčija na drugi strani.

Anglija se kaže v poruhrskem sporu napram Franciji in Belgiji še vedno lojalna (zvesta, udana), tako tudi Italija.

V Poruhrju se dogajajo še vedno spopadi med Francozi in Nemci, — vsled česar Francozi postružajo svoje protiodredbe. Vendar pa tudi to že pojema in se takim spopadom ne pripisuje veliko važnosti, ker se gode le vsled prenapetosti nemških šovinistov, ki ne pripoznavajo odgovornosti nemškega naroda, ker se je v svoji zagrizenosti ne zavedajo.

Spor s Turki se bo reševal na drugi lausanski (lozanski) konferenci, ki se bo no zadnjih poročil začela 23. t. m. (Zadnjič smo poročali, da je bil začetek te konference uradno določen na 15. t. m., pa se ta dan še ni začela.) Šef turške delegacije bo zopet, kakor prej, Izmet paša, grško delegacijo pa bo zastopal Venizelos. — Sedanji spored konference je ločil politične stvari od gospodarskih, kar bo potek konference otovo pospešilo. Tega mnenja so vsaj turški krogi. — Pričakovati je, da ne bo samo Turčija lojalno stopila v nova pogajanja, temveč da bodo to storili tudi evropski zavezniki. Ako se bo to zgodilo, se bo druga lausanska konferenca go-

tovo ugodnejše končala nego se je pa prva.

Mali antanti se baje približuje tudi Mažarska, kakor poročajo nizozemski listi. Toda to so le ugibanja. Kajti narovedana pot mažarskega zunanjega ministra Daruvaryja v Prago ima svrhu poravnati neki obmejni spor (mažarska obmejna straža je streljala na češkoslovaško in ubila enega stražnika). Ministrskega predsednika Bethlena pot v Prago pa je brez pomena, dokler obstoji na Ogrskem politični sistem Horthyjev in dokler imajo tam glavno besedo legitimisti (to so tisti, ki hočejo spet spraviti Habsburžane na ogrski prestol).

Tudi v Avstriji so začeli legitimisti dvigati glave. Med njimi so same visoke osebe, ki so po prevratu izgubile svoje visoke službe in dostojanstva; to so bivši dvorjaniki, visoki uradniki, dvorni komorniki, generali, plemiči itd., ki so imeli svojo veljavo le v senci cesarjevi. Za njihove marnje pa se ljudstvo kaj malo meni.

V **Bolgariji** bodo najbrže v kratkem volitve, pri katerih pa bo sedanji ministrski predsednik dobil skoraj gotovo le neznatno večino. Kljub temu pa namerava Stambolijski izvesti v Bolgariji ustavno reformo, ki bi omejila pravice krone in zagotovila kmeti stranki obširne ugodnosti. Komunistično gibanje v Bolgariji je vedno močnejše. Stambolijski ga hoče omejiti na zelo utopističen način. Izdelati namerava zakonski načrt, po katerem naj bi bil komunisti konfinirani v posameznih krajih, v katerih naj bi poskusili svoje ideje praktično izvesti. Če se mu ta načrt posreči, zasluži Stambolijski brez dvoma večno slavo.

Svet Društva narodov je pričel 17. t. m. z zasedanjem. Na vrsti je polno aktualnih mednarodnih vprašanj, med temi spor med Mažarsko in Rumunijo, med Bolgarsko in Grško, med Češkoslovaško in Mažarsko radi rudarskega okrožja Salgo-Tarjan itd.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Plamenac**, bivši črnogorski ministrski predsednik, izgnan iz Italije. Plamenac, ki ga je italijanska vlada izgnala iz Italije, se je podal v Ameriko. Raznesel se je glas, da ga je italijanska vlada izgnala na zahtevo jugoslovanske vlade. Italijanski listi prinašajo sedaj na pol uradno izjavo italijanske vlade, da se jugoslovanska vlada nikoli ni vtilkala v vprašanje črnogorskih emigrantov v Italiji in tudi ni zahtevala izгона bivšega črnogorskega ministrskega predsednika Plamenca. Plamenca je italijanska vlada iz lastne iniciative pozvala, naj zapusti Italijo, to pa zato, da prepreči medsebojne spopade med črnogorskimi emigranti samimi.

* **Mussolini vitez reda častne legije.** — Pretekli teden je sprejel italijanski ministrski predsednik in vodja fašistov Mussolini francoskega ministra Diora, ki mu je izročil veliko ovratnico reda častne legije, podeljene mu od predsednika francoske republike. Istotako je bil odlikovan tudi minister za trgovino Rossi. Dioru je Mussolini izročil red italijanske krone.

* **Baeran poskusil samomor.** Dr. Baeran, bivši nemški poslanec v češkoslovaškem parlamentu, ki je bil zaradi veleizdaje obsojen na 4 leta ječe, je 12. t. m. ponoči poskusil samomor s stropom. Našli so ga brez zavesti ter ga takoj odpeljali na kliniko nemške univerze. Preiskava je dosegla zastrupljenje z veronalom ali morfiem. Izprali so mu želodec, nakar se je dr. Baeranovo stanje nekoliko izboljšalo, tako da za sedaj ni nobene življenske nevarnosti. O vzrokih samomora krožijo razne govorice, vendar pa se meni, da je bila opaziti pri dr. Baeranu velika duševna potrlost, ker je v listih čital vesti in dokaze o vohunskem delovanju svojega sina. V njegovi celici so se našla pisma, iz katerih izhaja, da je hotel izvršiti samomor, da zagotovi svoji ženi pokojnino in s tem sredstva za življenje. Dr. Baeran ni mogel spati, vsled česar so mu dajali veronal, ki ga pa je spravljalo, da prihrani večjo množino za samomor.

* **Poraz irskih vstašev.** Dne 11. aprila je v boju pri Cleaneisu padel vodja irskih vstašev Lian Linch, čigar smrt je vstaše silno potrla in zmedla. Tudi de Valera bi bil kmalu ujet pri tej priliki. Dne 10. t. m. so v Dublinu ustrelili 6 vstašev, pri katerih so našli orožje. Vsak dan se izvrši na dvorišču dublinskega sodišča cela vrsta eksekucij vstašev, ki se sedaj drže s svojo glavno silo Corka. Vendar pa njihov odpor ne bo več dolgo trajal, ker nimajo več gmočnih sredstev. — Čete svobodne irske države so v Tippedaryju ujele več glavnih voditeljev vstašev. Sedaj je na potu šest kolon vojaštva, da ujame De Valero in njegove zadnje pristaše.

* **Zopet usmrčen duhovnik v Rusiji.** — „Daily Telegraph“ javlja, da je bil metropolit Petrograda, Benjamin, ki je bil pred leti obsojen na smrt in o katerega usodi doslej

ni bilo nič znano, v krvniški kleti izredne komisije ustreljen.

* **Homatije v Rusiji. Vstaja vernikov.** Kakor poročajo listi preživlja sovjetska Rusija strašno krizo. Kaže se, da pride z Ljeningovo smrtjo, ki se pričakuje vsak trenutek, ker je bolnik takorekoč v agoniji, do popolnega preokreta v Rusiji. Vedno bolj se ponavljajo nemiri, ki jih deloma podžigajo ruski izseljenci starega režima v Parizu, Londonu in Berlinu. Kmetje se upirajo strašnemu pritisku boljševiških komisarjev, posebno pa neusmiljenim revizicijam živil in živine. Zadnje dni pa je vsled ukrepov sovjetske vlade proti cerkvi, ki hoče popolnoma zatreti verski čut v duši ruskega naroda in ga ovira v izvrševanju verskih dolžnosti, prišlo do pravcate vstaje v Moskvi, zlasti zaradi obravnave proti verskemu poglavarju patrijarhu Tihonu, ki ga namerava sovjetska vlada obsoditi na smrt. Upor so zanetili duhovniki, ki so organizirali kmete, da so pridrveli v Moskvo iz vse bližnje in daljnje okolice. Rdeče čete so navalile na množice, ki se niso hotele umakniti. Boljševiški vojaki so udušili upor šele po krvavem boju s seljaki. Ubitih je bilo na stotine kmetov in duhovnikov. — Toda vsi znaki kažejo, da upor ni zatrt, ampak da bo vstaja izbruhnila pri prvi priložnosti.

* **Boljševiki usmrtili katoliškega prelata.** Poljski parlament je z ogromno večino sprejel protestni predlog glede usmrtnitve prelata Butkiewicza v Rusiji. Predlog izraža v imenu poljskega naroda protest proti moskovskemu zločinu in poziva vlado, naj nadaljuje akcijo v prid zaprtih katoličanov v Moskvi. — Kakor poročajo iz Rima, je skupina katoliških izseljencev v Rusije naprosila papeža, naj proglasi umorjenega prelata Butkiewicza za svetnika.

* **Ljeningov naslednik.** Ljening je izrazil željo, naj preide po njegovi smrti vladna oblast na njegove osebne prijatelje, ki jih smatra za najbolj sposobne, da napravijo red v sedanji zmedbi, namreč na Krasina, Kamenjeva in Rikova. Smatra se, da pride do triumvirata teh boljševiških voditeljev. Druge vesti pa pravijo, da bo Trocki Ljeningov naslednik.

* **Telefonski pogovor iz dirajočega vlaka.** V Nemčiji je bil pretekli teden v prisotnosti železniškega ministra Stengla napravljen poskus s telefoniranjem iz vlaka, ki vozi. Ministra sta na progi Hamburg-Berlin vstopila v brzovlak in sta se prepračala, da se da med vožnjo pogovarjati s katerokoli telefonsko številko v Berlinu in da dotična številka v Berlinu sploh ne zapazi, da govori z vlakom, ki je v teku. Ministra sta govorila z državnim predsednikom Ebertom, s finančnim ministrom in mnogimi drugimi osebami brez vsake najmanjše zapreke.

* **Viljemova žena izgnana iz Nemčije.** Iz Berlina poročajo, da je pruski notranji minister na podlagi zakona za zaščito države odredil izgon druge žene bivšega cesarja Viljema, princezinje Hermine.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

* **Koristen zakon.** V angleškem državnem zboru je gospa Astor, narodna zastopnica, predložila zakonsko predlogo, da nihče, kdor ni prekoračil 18. leta, ne sme niti v gostilno niti v kavarno. Tudi pri nas ne bi škodoval tak zakon.

* **Revolucija v kitajski vojni mornarici.** Iz Šangaja poročajo: Prvi oddelek kitajskega vojnega brodovja, sestoječ iz ene križarke in šestih rušilcev, je izdal manifest, v katerem proglašja svojo samostojnost ter poziva ostanek vojne mornarice, da se pridruži revolucionarjem. Revolucionarji so se pridružili južnokitajski republiki pod poveljstvom Suniatsa.

Česa potrebuje slovenski kmet?

Jugoslavija je v glavni večini država kmetov. Jedro naroda in države je kmetijski stan. Čim bolj dvignemo izobrazbo našega kmetijskega stanu, čim bolj dvignemo umno kmetijstvo v naši državi, tem močnejši temelj ustvarimo državi.

Z povzdigo kmetijskega stanu ojačimo njegovo kupno moč in dvignemo naše narodno gospodarstvo. — Zakaj čimbolj bo naš kmet gospodarsko trden, tem boljši odjemalec bo našemu trgovcu in industrijcu, tem bolj se bo razvijala naša industrija, tem več dela in zaslužka bo imel naš delavec.

Enotnost reševanja kmetijskega vprašanja in kmetijskega gospodarstva je seveda v Jugoslaviji nemogoča. Vsaka njiva zahteva drugačnega gnojenja in semena. Drugačne gospodarske razmere ima hrvaški, vojvodinski, srbski ali dalmatinski kmet kakor pa naš slovenski, ki ima le malo plodovite zemlje, ki živi popolnoma v drugih okoliščinah, kakor pa n. pr. ravninski kmet v Vojvodini.

Znano je, da naš (slovenski) kmet žita ne pridela niti za potrebo, kaj šele za prodajo. Slovenija je glede preskrbe z žitom in moko globoko pasivna in mora vsako leto na tisoče vagonov žita nakupovati v zitorodnih pokrajinah naše države, predvsem v Vojvodini in Srbiji. To se pravi, da gre naš domači slovenski denar za vsakdanji kruh iz ožje domovine in tega primanjkljaja ne krijemo doslej s prodajo drugih lastnih pridelkov.

Res da prihaja mogoče isti denar po drugi poti deloma zopet nazaj v industrijsko bogatejšo Slovenijo za naše industrijsko blago, vendar pa ta denar ne pride posredno v prid našemu slovenskemu kmetu, ker ta denar ostane večinoma v blagajnah naših industrijcev ter se vrne v žepe

kmetov le v toliko, v kolikor konsumira industrijsko delavstvo domače kmetijske pridelke.

Radi tega je slovenski kmet pri svojem kmetovanju v splošnem pasiven in ni čuda, če se danes pojavljajo zopet glasovi, da leze naš slovenski kmet počasi zopet v dolgove. Tako stanje pa je pri mnogoštevilnih bremenih, ki jih mora nositi naš kmet ravno radi tega, ker je najštevilnejši med vsemi stanovi, trajno nemogoče.

Primanjkljaj, ki ga trpi naš slovenski kmet, more pokriti samo umna živinoreja in sicer gojitev najboljših plemenskih pasem. To je danes bolj kot kdaj potrebno in pogoji za to so tudi dani v Sloveniji. Slovenija mora postati vsled svojih prirodnih ugodnosti, kar se tiče živinoreje, mala Švica za Jugoslavijo, dobaviteljica najboljših plemenskih živine ostalim pokrajinam države, kjer so pogoji za živinorejo popolnoma drugačni, kakor pri nas.

Le z umno živinorejo, z izboljšanjem kakovosti blaga, bo mogel naš kmet ohraniti gospodarsko enakopravnost v državi. To je uvidel pred leti že bivši deželni odbor, velja pa to danes bolj kot kdaj prej. Žal, da se v zadnjih letih ni v tem pogledu nič storilo, toda označena pot je edina rešitev za slovenskega kmeta, četudi je morda težka in dolgotrajna.

Ne smemo pozabiti, da ima Slovenija s svojimi pašniki in planinami vse pogoje za umno živinorejo. Naša dežela je na gorskih pašnikih bogata, toda za povzdigo umne živinoreje nam je treba tudi smotrenega izboljševanja pašnikov. Tudi v tem pogledu je pred vojno započeto delo skoro popolnoma zaspalo. Brez dobrih pašnikov ni umne živinoreje in brez pašnikov je živinoreja tudi predraga. Zato nas čaka tudi glede vprašanja izboljšanja pašnikov še mnogo dela.

Tukaj seveda posameznik ne more dosti opraviti. Treba je pomoči države ter vzajemnega skušenja in vztrajnega dela. Glavno vlogo bi morale imeti pri tem pač živinorejske zadruge. V Švici imajo več stotin živahno in smotreno delujočih živinorejskih združenj. In pri nas?

Dokler ne bomo delali po smotrenem načrtu, korak za korakom, ne bomo prišli daleč ter bo polagoma propadlo še to, kar se je s težavo ohranilo med vojno in po vojni.

S tem, da gospodarsko dvignemo našega kmeta, dvignemo gospodarsko tudi druge stanovce. Slab kmet, slaba živina, slabo meso in še slabša juha.

DNEVNE VESTI.

— Vse gg. naročnike in bralce našega lista opozarjamo, da bomo v kratkem pričeli priobčevati **zelo zanimivo in zabavno povest**, ker bo sedanji listek v kratkem končan. Skušali bomo tudi v vseh drugih ozirih zadovoljiti naše naročnike, tako da bomo po možnosti ustregli vsem željam. — Vse gg. naročnike prosimo, naj blagovolijo v **kratkem poravnati naročnino**, ki je malenkostna, da se jim pošiljanje lista ne ustavi in da se tudi naši upravi olajša radi točnosti delo. Poslužijo se naj že prej priloženih poštne položnice.

— **Važno za davkoplačevalce!** Dogovorno z ravnateljstvom poštnega čekovnega zavoda v Ljubljani objavlja delegacija ministrstva financ, da se davki in nedržavne doližade, kolikor se pobirajo z davki vred, po smislu pravil Narodne banke za „žiro-poslove i za eskontovanje mjenica“ lahko plačujejo tudi v žirovnem prometu pri podružnici Narodne banke v Ljubljani ali v Mariboru. To se zgodi ali s predkazom zneska po rdečem čeku iz žirovnega računa davkoplačevalca na žirovni račun poštnega čekovnega zavoda, ali pa — ampak samo če dotični davkoplačevalec stanuje v Ljubljani, odnosno v področju Ljubljanske podružnice Narodne banke — z neposrednim vplačilom v gotovini, in sicer po zaključku posredovanja pošte, pri podružnici Narodne banke v Ljubljani na žirovni račun poštnega čekovnega zavoda. V obeh primerih mora davkoplačevalec o tem hkratu obvestiti poštni čekovni urad v Ljubljani in navesti, kateremu davčnemu uradu je plačilo namenjeno in na kateri davčni konto naj se zaračuni. To stori ali z dopisnico ali pa s popolnoma izpolnjeno pošto čekovno položnico dotičnega davčnega urada. Za prenos Narodna banka ne bo zaračunala nikakih provizij in pristojbin, poštni čekovni zavod pa tudi ne drugih kakor manipulacijske pristojbine, ki se zaračunavajo računovodstvenikom od vsakega v kliringu ali pa v gotovini izvršenega plačila. Po izvršeni zaračunbi pri davčnem uradu si davkoplačevalec lahko da vpisati plačilo v svoj plačilni dokument prav tako, kakor druga plačila v poštne čekovne prometu. Neposredna vplačila v področju mariborske podružnice Narodne banke so za enkrat izključena, ker čekovni zavod pri tej podružnici nima žirovnega konta.

— Za žrtve bivšega 17. pp. v Judenburgu. Odbor za prenos l. 1918 vsled upora

v Judenburgu po prekem sodu ustreljenih vojakov biv. 17. pp. je razposlal nabiralne pole za nabiranje prostovoljnih prispevkov. Iz dosedanjih uspehov ugotavlja odbor dejstvo, da so se naši prošnji v obilni meri odzvali mali ljudje, predvsem delavci in uradniki. Pogrešamo odzivov večjih industrijskih, trgovskih in denarnih zavodov in bogatejših posameznikov. Dovoljujemo si s tem ponovno opozoriti na veliki narodni pomen programa omenjenega odbora in prosimo, da slovenska javnost z živim zanimanjem pokaže, da ni pozabila strašnih dni bojov za našo svobodo. Prispevke je pošiljati na naslov: Odbor za prenos leta 1918 vsled upora v Judenburgu po prekem sodu ustreljenih vojakov biv. 17. pp. v Ljubljani.

— **Zadnji »Ljudski Tednik«** deloma ni odgovarjal intencijam N. L. S., kar je smatrati kot uredniško pogreško.

— **Iz občinskega sveta ljubljanskega.** Član občinskega sveta ljubljanskega, Viktor Adamič, je vsled bolezni odložil svoj mandat. Adamič je bil izvoljen na listi SLS. Namesto njega je bil pozvan v občinski svet mizar Pavel Keršič.

— **Smrtna kosa.** Umrl je dne 14. aprila v Žužemberku lesni trgovec g. Tinko Dežani, 16. aprila v Vidmu pri Krškem posestnica in gostilničarka g. Karolina Podjed, roj. Kalb, 15. aprila v Celju g. Ivan Grenka, v Ljubljani pa upokojeni sprevodnik j. ž. g. Ivan Laboda. N. v m. p.!

— **Cepljenje zoper koze.** V očigled nevarnosti, da se razširijo koze, ki na mnogih krajih v Hrvatski in v Bosni epidemično nastopajo, tudi preko cele Slovenije — do sedaj se je pojavilo 12 slučajev v Gribljah pri Črnomlju (med temi dva smrtna), 1 v Kočevju, 1 v Gor. Lokovci pri Metliki, 2 v Mariboru — je zdravstveni odsek odredil, da se vrši po celi Sloveniji ponovno cepjenje zoper koze vseh oseb, ki tekom zadnjih pet let niso bile cepljene. Ob isti priliki se vrši tudi letošnje glavno cepljenje otrok in sploh vseh oseb, ki še niso bile cepljene. Opozarja se vsled tega prebivalstvo, da se v interesu lastnega zdravja udeleži cepjenja, ki se bo vršilo po vseh okrajih in mestih.

— **Avtomobilisti, pozor!** Županstvo občine Ježica je postavilo v soglasju z gradbenim ravnateljstvom v Ljubljani iz zdravstvenih in varstvenih razlogov ob vseh vhodih v občino opozorilne deske, iz katerih je razvidno, da je vožnja z avtomobili skozi občino Ježico s hitrostjo nad 15 km na uro prepovedana.

— **Uboj.** Dne 9. t. m. so v Št. Jurju pri Grosupljem popivali fantje iz Udja. Zaradi nekega denarja je nastal med njimi prepir. Ko je gostilničar uvidel, kaj se plete, je fante takoj odpravil iz hiše. Med potjo pa se je vnovič vnel prepir in pretep, v katerega je posegel tudi 50 letni Janez Gačnik, čevljar v Udju. Pograbil je za kol in prav po živinsko udrihal po 24 letnem Janezu Jeršinu iz Udja. Prebil mu je lobanjo. Jeršin je vsled smrtnega udarca že nasled-

nega dne umrl. Gačnik je po uboju iskal še dva fanta iz Udja, ki pa sta mu k sreči ušla.

— **Črne koze v Beli Krajini.** V Beli Krajini je obolelo več oseb za črnimi kozami, od katerih jih je šest že umrlo. Epidemija se je razvila največ v Brodu in Metliki.

— **Iz politične službe.** Okrajni glavar Miroslav Sima-Gall, dodeljen okrajnemu glavarstvu v Novem mestu, je trajno upokojen.

— **Aretirani komunisti v Mariboru.** V Mariboru sta bila pred dnevi aretirana Avgust Cesarec in Luka Vujovič. Cesarec je šel meseca novembra prošlega leta v Rusijo kot dopisnik zagrebškega komunističnega lista „Borba“. Sedaj se je vrnil skupno z Vujovičem in je hotel prekoračiti našo mejo brez potnega lista. Policija ju je obsodila na trimesečni zapor, nakar bosta pa izročena sodišču.

— **Bogoskrunstvo.** Orožništvo v Kamnici pri Mariboru je naznanilo, da je pred par dnevi nekdo ustrelil iz lovske puške v razpelo na cesti iz Maribora proti Kamnici. Podoben slučaj se je pripetil na Koroški cesti. Krivca zasledujejo.

— **Sumljiv obešenec.** V torek dne 10. aprila zvečer so našli v Gačniku nad Ljutetšperkom pri Mariboru 68 letnega Alojzija Skerbinka v podstrešju njegovega skrajnega obešenega. Sodniška komisija, ki se je v sredo dopoldne podala na lice mesta, je ugotovila, da je Skerbinkova smrt nastopila vsled stranguliranja ter da je zelo dvomljivo, če se je sam obesil. Skerbinek se je priženil k vdovi Plohl, katera je imela od prvega moža že štiri hčere in enega sina. Z ženo sta bila sicer dobra, ali z dvema starejšima hčerama in z ljubimcem ene hčere je bil vedno prepir v hiši. Tudi v soboto dne 7. aprila so se prepirali in pretepali ter so očeta ranili na nosu in na levi nogi. Oče, ki je dobil od zdravnika izpričevalo, je prijavil to grdo postopanje orožništvu. V nedeljo je bil zopet prepir in v torek so očeta našli obešenega.

— **Smrtna kosa.** V ponedeljek dne 9. t. m. je v Celju umrl g. Jakob Janič, posestnik Kapusovega gradu na Miklavčevem hribu. Pokojni je bil svoj čas trgovec v Žalcu in je stric vobče spoštovanega posestnika g. Janiča v Celju.

— **Velik požar v Celju.** V petek dne 6. aprila je izbruhnil ob pol 6. zvečer velik ogenj v podstrešju hiše trgovca g. Ivana Ravnikarja v Kralja Petra cesti. V dveh urah neumornega dela se je posrečilo celjski in gaberski požarni brambor zadušiti požar. Tudi vojaštvo v spremstvu častnikov je prav pridno sodelovalo. Škoda je precejšnja. Vzrok požaru se še ni mogel ugotoviti.

— **Preiskušnja vajencev v Celju.** V nedeljo 8. aprila so se vršile preiskušnje vajencev v Celju. Oproščenih je bilo 7 čevljarjev, 4 peki, 2 sedlarja, 1 tapetnik, 1 lončar in 1 medicinar. Uspehi so bili dobri, deloma prav dobri.

— **Poškodovan denar.** Za poškodovan denar se smatra tak kovani denar, pri ka-

terem se na prvi pogled vidi, da je name-noma poškodovan (s preluknjanjem, piljenjem itd.), ne pa s samoobrado. — Papirnate novčance se smatrajo splošno za poškodovane in za promet nerabne, ako jim manjkajo posamezni, tudi manjši deli (ne samo rob), ako so napisani in podobni izbrisani in nečitljivi, ako so s črnilom in drugo tvarino zamazane ali ako so raztrgane na več koščkov pa ti koščki niso zlepljeni z prozornim papirjem. Poškodovanega denarja pošte ne sprejemajo in ga tudi ne izplačujejo.

— **Amnestija.** Vsem osebam, ki so jim bile kazni na zgubo svobode, radi raznih kaznivih dejanj, storjenih v zvezi z narodnimi pokreti 1918—1919 odpuščene, je kralj odpustil tudi vse pravne posledice onih kazenskih obsodb, pri katerih so za glavno kazen pomiloščeni.

— **Navodila za izseljenje v Zedinjene države Amerike.** Generalni izseljeniški komisariat javlja sledeče: Vsa oblastva, ki so pristojna za izdajanje potnih listov v prekomorske kraje, so pozvana, da ne prejemajo prošenj za izseljenje v Zedinjene države Amerike, ker je že veliko potnih listov izdanih in vidiranih, a ne porabljenih in ker je vloženih pri poedinah političnih oblastvih in pri generalnem izseljeniškem komisariatu okoli pet do šest tisoč prošenj, ki čakajo na rešitev. Iz tega razloga, še bolj pa iz nameravanega znižanja kontingenta od 6.426, na 890 letno za našo kraljevino, je malo verjetno, da bi se mogle vpoštevati novo vlozene prošnje za potne liste. Priseljenski generalni konzulat Zedinjenih držav Amerike je ukrenil vse potrebno, da se ne priseli ni ena oseba preko dovoljenega števila. Organi ameriškega priseljeniškega komisariata so zelo natančni in vračajo brez usmiljenja neupravičene priselence. Opozarjajo se izseljenci, da ne nasedajo obetanju raznih agentov in posredovalcev, ker bi sicer imeli ogromne stroške brez vsakega uspeha. Prizadeti naj se čuvajo tudi pred sleparji in ponarejevalci izseljeniških potnih listov. Nedavno je bila zasačena družba več oseb, ki se je bavila z falzificiranjem izseljeniških potnih listov in je ogroževala lahkoverne ljudi za velike svote, ker ni prišel niti en izseljenec do svojega naznačenega cilja.

— **Brezposelnost v Egiptu.** Naš generalni konzulat v Kairu je sporočil vladi, da vlada v Egiptu velika brezposelnost. Mnogi naši delavci, ki so šli v Egipt, da bi si kaj prislužili, so ostali brez dela. Opozarjajo se vsi, ki iščejo službe v Egiptu, da ne potujejo tja, ako nimajo zasiguranega mesta.

— **Evidenca inozemcev.** Kr. policijska direkcija v Ljubljani razglašča: Po naredbi ministrstva za notranje zadeve, odelenje za državno zaščito z dne 9. marca 1923, štev. 2429, smejo dopotujoči inozemci samo toliko časa v naši kraljevini prebivati, kolikor jim je to od našega inozemskega zastopstva v potnem listu označeno. V svrhu točne evidence je treba ob prijavi došlih in odjavi odpotujočih inozemcev, ki se vrši

v smislu zglasilnega reda za Ljubljano, če prebivanje traja čez 24 ur s predpisanimi zglasilnicami, predložiti tudi potni list, da se v njem prijava ozir. odjava potrdi po oddelku za izdajo in vidiranje potnih listov. V važnih slučajih sme policijska direkcija ozir. politična oblast dovoljenje našega zastopstva še za toliko časa podaljšati, za kolikor je prvotno veljalo. Za vsako nadaljnje bivanje v naši državi (to je preko dva meseca) se mora zaprositi dovoljenje ministrstva za notranje zadeve, odelenje za državno zaščito. Tozadevna prošnja je podvržena kolektivni 3 Din. Dovoljenje prebivanja v naši državi mora biti vpisano v potnem listu. Kršitev te naredbe se bo kaznovala po ministrski naredbi z dne 30. septembra 1857, d. z. št. 198, z globo do 1000 dinarjev oziroma 14 dni zapora.

— **Prenos pri poštini hranilnici na Dunaju deponiranih vrednostnih papirjev naših državljanov.** Ministrstvo pošte in telegrafa (direkcija poštne hranilnice) sporoča to-le: V smislu sporazuma, sklenjenega na rimski konferenci glede prenosa vrednostnih papirjev iz poštne hranilnice na Dunaju, in v smislu odloka reparacijske komisije št. 2116 od 22. avgusta 1922 se je pričel prenos vrednostnih papirjev naših državljanov iz Avstrije v našo kraljevino. Kako se bo prenos izvršil, pove oglaš, ki je izobešen na vsaki pošti in ki izide te dni tudi v „Službenih Novinah“. V tem oglasu se pozivajo naši državljanji, da prijavijo svoje pri poštini hranilnici na Dunaju deponirane vrednostne papirje, pri katerikoli pošti, da se bodo mogli potem na podlagi teh prijav prenesti vrednostni papirji v našo kraljevino. Zato opozarjamo vse državljane na omenjeni oglaš še posebno zaradi tega, da bi prijavnega roka ne zamudili. Potrebna pojasnila se dobe na vsaki pošti, kjer se kupijo lahko tudi obrazci za prijavo.

— **Izobraževanje vojakov.** V Zagrebu so za tamkajšnje garnizije odredili poučen vojaški kinematograf. Artiljerijski podpolkovnik Lazarevič je v ogromni jahalnici artiljerijske vojašnice uredil kinematograf za vojake, v katerem se kažejo poučni filmi s poljudnimi predavanji strokovnjakov. Prostor je za 5000 oseb. Predstave so vsako soboto. Poučne filme iz zdravstva daje na razpolago Zdravstveni odsek pokrajinske vlade, električni tok pa aparati za vojaške reflektorje. Pred dnevi se je v tem vojaškem kinematografu vprizoril krasni francoski film, ki na jasn in poljuden način kaže razvoj, delovanje in posledice raznih bolezni, zlasti jetike, kakor tudi vsa sredstva, ki so potrebna za pobijanje te nalezljive bolezni in njenih težkih posledic. Vse, kar je pokazal film, je vojakom poljudno razložil šef zdravstvenega odseka dr. Lochert. Vojaki so z velikim zanimanjem sledili poučni predstavi. Ideja je vse hvale vredna in bi bilo le želeli, da bi se podobne predstave prirejele tudi za druge garnizije.

— **Ponarejeni 20-dolarski bankovci v Zagrebu.** V Zagrebu sta bila pred dnevi aretirana neki Josip Dubrovnik in njegov

prijatelj Avgust Anton, ki sta skušala spraviti v promet ponarejene 20-dolarske bankovce.

— **Novi češkoslovaški poslanik Šeba** je dospel v Belgrad in prevzel svoje posle.

— **Novi poštini vagoni.** Poštno ravnateljstvo v Novem Sadu je prejelo te dni na račun vojnih reparacij iz Nemčije 20 modernih poštinih vagonov. Vagoni so opremljeni z električno razsvetljavo in posebnim oddelkom za poštne osobe. Razen tega je ravnateljstvo prejelo tri konstrukcije za zgradbo poštinih barak, ki se bodo gradile v Novem Sadu, Somboru in pa Velikem Bečkereku.

— **Zračni promet v Jugoslaviji.** Po inicijativi Aero-kluba v Belgradu se uvedejo v kratkem stalne zračne črte, in sicer Belgrad—Zagreb—Subotica in Belgrad—Sarajevo—Split. Zračna služba bi prevažala pisma, zavojke in osebe. Pot iz Belgrada v Zagreb bi trajala 2 uri in pol, v Sarajevo dve uri. Cene bodo kolikor toliko nizke.

— **Nove telefonske centrale** z javno govorilnico za krajevne in medkrajevni promet so bile otvorene: dne 5. t. m. pri pošti Litija, dne 12. t. m. pri pošti Videm-Dobropolje in dne 13. t. m. pri pošti na Vranskem.

— **Grozna železniška nesreča.** Na železniški progi v bližini Novega Sada so čili nedavno zaposleni trije delavci s popravljanjem pragov. Pri delu niso zapazili, da prihaja vlak. Ko so se zavedli, je bilo že prepozno. Enega je vlak popolnoma razmesaril, drugemu je odrezal obe nogi, le tretji se je rešil na ta način, da se je bliskovito vrgel na tla, tako da je šel viak preko njega, ne da bi se mu bilo kaj pripetilo.

— **Strelna ubila človeka.** V gornjem Medjimurju so imeli pretekli teden hudo nevihto. Vila se je ploha in padala je toča med silnim grmenjem kakor sredi poletja. Okoli štirih popoldne je udarila strelna v hišo Gombareka v Nedeljišču skozi dimnik v sobo, v kateri se je nahajal od rojstva nemi Gombarek, ki ostal na mestu mrtev; dva njegova otroka pa sta dobila živčni napad, ki ga bosta prebolela.

— **Črne koze v Banatu.** V banatskem selu Pločica so ugotovili v zadnjih dneh 28 slučajev črnih koz. Nekoliko otrok je že pomrlo. Kužna bolezen se širi, ker prebivalstvo ne upošteva varstvenih odredb. — Zdravstveni odsek v Novem Sadu je sklenil, da se izvede energično postopanje za pobijanje kužne bolezni (epidemije).

— **Nova razdelitev naših železniških prog.** Dne 15. t. m. je stopila v veljavo nova razdelitev državnih železniških prog. Mnogo prog, ki so doslej spadale pod zagrebško direkcijo državnih železnic, pripade po novi razdelitvi subotški direkciji, in sicer proge Brod—Županja, Vinkovci—Gaboš—Osijek, Vrhpolje—Osijek in Osijek—Dalj. Vse osobe ostane začasno na svojem mestu in je podrejeno subotški direkciji. Postaja Brod spada pod subotško, kurilnica in delavnica pa ostaneta še nadalje pod zagrebško direkcijo.

— **Otok Lokrum državna last.** Kakor poročajo, kupi naša vlada otok Lokrum, ki je bil privatna last kneginje Windischgrätz, za 11 milijonov dinarjev. Ministrstvo za pravosodje je že odredilo, da državno knjigovodstvo nakaže kupnino.

— **Šola za odrasle analfabete.** V Zenici pri Sarajevu se je pred kratkim ustanovila šola za odrasle analfabete, to je take, ki ne znajo ne čitati in ne pisati. V novo šolo se je vpisalo 30 učencev.

— **„Interreklam“ v novih prostorih.** — Osrednji urad znanega oglašnega zavoda „Interreklam“ d. dr., (združene tvrdke I. Blockner, oglašni oddelk mednarodnega prom. novin. in oglašnega zavoda d. d. in Rudolf Mosse) se nahaja sedaj v Palmotičevi ulici št. 18, Zagreb. Z združenjem obeh dosedaj vodilnih poslovnici v Llici in v Jurjevski ulici se bo znatno povečala delavna sposobnost „Interrekla“ ter se bo njegova preizkušena delavnost na polju reklame še popolnejše razvijala.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** tvrdke Peter Kozina z znainko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Povzdiga sadjarstva.

Vojna in novojna leta s svojim pomanjkanjem so pač vsakogar poučila, kako potrebno je, da se dvigne domača produkcija živil. Dejansko se je na tem polju že mnogo izvršilo, predvsem kar se tiče razširjenja znanja o poljedelstvu. Lahko bi dosegli še več uspehov, pa smo bili glede potrebnih sredstev preveč odvisni od inozemstva (umetna gnojila, močna krmila). Posebno povzdige sposobno pa je sadjarstvo, ravno tako tudi konzum sadja. Saj je primeroma zelo iskano in dosega lepe cene. Sadjarstvo se da torej še zelo povzdigniti. Čas zahteva, da se iz obstoječih nasadov pridobi vse, kar se pridobiti da. Bolj in bolj mora priti slehernemu sadjarju v zavest, da z drevesnimi sadikami še ni vse storjeno, ampak da zahtevajo tudi strokovno nego in gojitev.

Ravno pomladanski čas pa je za tako negovanje najprimernejši. Tako je treba zdaj vsa drevesa očistiti in otrebiti. Vse suho in bolno lesovje, vse vejevje, ki se križa in drgne, ravno tako vse pregoste poganike je treba odstraniti. Drevesni venci morajo biti tako razredčeni, da solnce zlahka do debla prodere. Bojazen, češ da na ta način pridobiš manj sadja, je neutemeljena, ker se potlej sadje na vejah, ki ostanejo, dosti lepše razvije. Pri odrezavanju vej moraš pa strogo paziti na to, da jih od-

režeš natanko tam, odkoder poganjajo. Štrclji od ve, ki tako radi ostajajo na deblu ali na glavnih vejah, niso le nelepi, ampak tudi ogrožajo drevo, kajti da bi se ta štrclji zacementirali, je izključeno, pač pa štrclji polagoma odmirajo in gnijejo ter so za drevo vir mnogih bolezni, tako n. pr. šupljivosti. Ravno zato je pa treba pri čiščenju nastale rane kar se da dobro zaceliti, pa naj že namažeš s katranom ali pa z ilovico, pomešano s kravjekom.

Posebno paznjo moraš posvetiti gnojenju dreves, posebno če je bila zadnja letina izčrpna. Nevarnost premočnega gnojenja še daleko ni tako velika, kot navadno ljudje mislijo. — Nasprotno. — Siroti slabotni nasadi kažejo takoj, da jim manjka hranilnih snovi. Priljubljeno gnojilo je gnojilca. Njeno uporabo je treba le priporočati. Da pa ne bo gnojeno enostransko, ker nedostaja v gnojilci fosforne kisline, je treba dodati del Tomasove žindre in Renania-fosfata (približno 4 kg na drevo). V času od julija do novembra pa gnojnice ne smeš rabiti, ker preti sicer nevarnost, da drevo kasneje enkrat požene in ga pokvari mraz.

Poleg čiščenja in gnojenja je potreba izvršiti spomladi še vrsto drugih del, ki smo jih v našem listu že deloma obravnavali, ali pa so že splošno znana. Posebej pa naj še opozorim na vprašanje, kakšne vrste (sorte) dreves sadi. Podlaga za narodno premoženje v sadju obstoji samo v zimskih vrstah, ki obstanejo. Ravno tako prodira vedno bolj spoznanje, da je smoteno v vsakem okraju nasaditi samo primeroma malo, pa dobro izbero posebno dragocelih in za tiste kraje primernih, ugodnih sadnih sort. Toda žlahtne cepiče vzemi samo od zanesljivega sadnega gojilca, ravno tako ne odlašaj z nabavo cepičev na zadnjo minuto. — Najboljši čas za obrezovanje je seveda marec.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

2. Apneni dušik.

Že ime samo nam pove, da obstoja iz apna (40—60 odstotkov) in iz dušika (15 do 22 odstotkov). Apneni dušik je izborno dušikovo gnojilo in tekmuje, ako ga pravilno uporabljamo, s čilskim solitrom, d. l. je sicer nekoliko bolj počasni, a zato trajajo rasti dalje časa. Ker vsebuje apno, zralija istočasno pretežno zemljo, ne glede na to, da je tudi apno samo hranilna snov za rastline.

Z apnenim dušikom gnojimo jeseni in spomladi, a jeseni ga ne porabimo vsega, temveč prihranimo del gnojila za pomlad.

Spomladi ga sipljemo neposredno preden začnejo rastline poganjati. Če to gnojilo zaorjemo, homo imeli boljše uspehe, nego če ga samo sipljemo po površini. Za paščene prst se apneni dušik ne priporoča, pač pa dobro deluje na ilovnati in glinasti zemlji.

Apneni dušik sipljemo z roko ali s strojem, a paziti je treba, da ti ne pride v oči ali v rano, ki jo imaš na roki. Sipati moraš ob pomenu brezveternem vremenu, ker ti odnasa najmanjša sapica mnogo tega gnojila. Sipanje mora biti povsem enakomerno. Najboljše učinkuje apneni dušik, če ga sipaš 8—10 dni pred setvijo in ga potem zaorješ.

Apneni dušik lahko uporabljamo za vse rastline. stročnicam ga ni treba, a najboljše deluje pri ovsu, potem sledi pšenica in dalje rž. Ječmen, ki je namenjen za pivovarstvo, tudi lahko z njim pognojimo. Mešati ga smemo tudi z drugimi gnojili, a ne z amonijevim sulfatom, superfosfatom, hlevskim gnojem in gvanom.

3. Amonijev sulfat.

Amonijev sulfat dobivamo kot stranski pridelek pri izdelovanju pima ali koksa in vsebuje 20 odstotkov dušika kot amonijak. Z njim gnojimo uspešno gorko in apneni zemljo, ni pa priporočljiv za mokro, mrzlo glinasto in suho paščeno zemljo. Amonijev sulfat ne deluje tako izdatno kakor čilski soliter in ga smemo radi tega uporabljati v večjih množinah, ima pa to prednost, da se njegov dušik v zemlji ne izgubi.

Z amonijevim sulfatom gnojimo v dveh obrokih, jeseni in spomladi, rahino pa na 1 ha 200 do 300 kg.

Ječmen, ki je določen za pivovarstvo, gnojimo raje z amonijevim sulfatom kakor s čilskim solitrom, gnojili bomo z njim tudi tam, kjer se je bati, da nam rastline ohladijo. Oves in korun imata rajši amonijev sulfat, razne vrste žita, koruza, repa itd. pa raje čilski soliter.

Amonijevega sulfata ne smemo mešati z apnenim dušikom, norveškim solitrom, Thomasovo žindro in z apnom.

4. Apneni soliter.

Imenujemo ga tudi norveški soliter, ker so ga prvič izdelali in uporabljali na Norveškem. Pri nas je le prav malo znan, ker je zelo drag. Vsebuje 13 odstotkov dušika in učinkuje prilično tako kakor čilski soliter.

Iz predelovanja živalskih odpadkov dobivamo tudi nekatera dušikova gnojila:

5. Krvno moko

pridobivamo iz posušene krvi, katero nabirajo v kadeh, jo ohladijo z vodno paro, tako da se sesede in jo končno fino zmlejejo. — Vsebuje 9—14 odstotkov dušika. Ugodno učinkuje pri ozimini in v lahki zemlji. Sipati jo moramo ob mirnem vremenu in nato takoj podorati. Temu gnojilu je podobna mesna moka, ki vsebuje 14% odstotka dušika.

6. Zmleto rogovino

dobivamo iz kopit, krempljev, ribjih kosti, rogovine itd. in vsebuje 10—14 odstotkov dušika. Tu naj omenim še zmleto usnjico, ki vsebuje 7—12 odstotkov dušika. Oboje uporabljamo predvsem za pašnike in za zeleno krmo. Rahino jih lahko tudi za ozimino, nikakor pa ne za pomladne posevke. Mešamo jih lahko z drugimi gnojili.

(Dalje sledi.)

* * *

g Letošnja setev v Jugoslaviji. Na podlagi uradnih podatkov poljedelskega ministrstva je bilo posejano z zimsko setvijo 1.937.000 ha. Od tega odpade 1.500.000 ha na pšenico, 200.000 ha na ječmen, 155.000 ha na rž, 50.000 ha na oves.

g Konji kot vojna odškodnina naši državi. Reparacijska komisija v Parizu je dodelila od belgijskega in francoskega deleža vojne odškodnine 4800 konj naši državi, ker so se Francija in Angleška izjavile, da nimajo potrebe za to vrsto živine.

g Poljedelski tečaji za vojake. Te vesti bo sigurno vsak kmetovalec in vsak prijatelj poljedelstva vesel, le žal, da so vpeljali take tečaje po vzorcu drugih držav v češkoslovaški armadi, a ne pri nas! Za letos je določeno, da bo vsega skupaj 70 ur predavanj o poljedelstvu in 20 ur praktičnih vaj. Po preteku prvega tečaja bodo določili podrobnejši program za prihodnje leto. Priporočamo našim vojaškim krogom v posnemanje!

g Pridobivanje premoga v Avstriji. V februarju se je izkopal v Avstriji 12.873 ton črnega premoga in 221.195 ton rjavega. Proti mesecu januarju pomeni to napredek za 1022 ton črnega premoga in nazadovanje za 20.872 ton rjavega premoga. Splošna produkcija premoga je torej nazadovala za 19.850 ton.

g Velikansko proizvajanje železa v Ameriki. V mesecu marcu je dosegla produkcija sirovega železa v severni Ameriki svoj rekord. Produkcija znaša v tem mesecu 3 milijone 521.000 ton, to je 0.5 milijona ton več nego v februarju. Tako velike številke ameriška produkcija še ni nikoli dosegla ter odgovarja letni produkciji 42.4 milijona ton, dočim je producirala severna Amerika leta 1922 le 26.5 milijona, leta 1920 pa 36.4 milijona in pred vojno 30.6 milijonov ton na leto.

g Enoten trgovski jezik. Prejšnji teden se je pričela v Veneciji mednarodna konferenca odposlancev večine trgovskih zbornic sveta za enoten trgovski jezik. Prisostvovalo je preko 250 odposlancev tujih držav. Konferenca je konstatirala, da bi bilo najbolje, da se uvede za enotni trgovski jezik esperanto. Angleži zagovarjajo angleščino kot svetovni trgovski jezik.

g Znižanje cen gornješlezkega premogu. Premog iz gornješlezkih državnih premogovnikov stane po poročilu prodajne pisarne odslej 106.862 mark za kosovec in pa 67.913 mark za prah. Dosedanje cene so bile 116.000, odnosno 73.720 mark.

DROBTINICE ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE.

g Kako odpravimo mravlje? Če imaš mravlje v stanovanju, jih lahko odpraviš, ako postaviš v njihovo bližino plitvo skodelo, v katero si nalil poprej nekoliko medu, pomešanega z lugom. Priporoča se tudi kamilčni čaj, ki je z medom nekoliko oslajen. Če hočeš s tem odpraviti mravlje iz čebelnjaka, moraš postaviti skodelo tako, da ne morejo čebele zraven. Kadar se pojavijo mravlje v cvetličnjaku, odpravi jih čimprej, ker prenašajo uši od rastline na rastlino. V ta namen pomoči gobo v sladkorno vodo in jo položi v bližino mravelj. Ko se jih bo dovolj nabralo na gobi, vzemi jo in jo pomoči v vrelo vodo, da poginejo mravlje. To ponavljaj, dokler jih ne odpraviš iz cvetličnjaka.

g Kako odpravimo bolhača iz vrta? Te živalice nam naredijo večjih na vrtu prav občutno škodo, zlasti pa ob suhem vremenu. Ponavadi izgrizejo mlade rastline, večjih se lotijo celo semena. Ubravimo se jih na razne načine. Namoči seme še pred setvijo nekaj ur v petroleju in ga potem dobro osuši. Istotako se jih ubramo, ako že izkaljene rastline izdatno zalivamo in škropimo. Dobro sredstvo sta tudi pepel ali saje. Popraši gredice s sajami ali s pepelom.

g Ne sadimo drevja pregloboko! Pregloboko sajenje drevja le škoduje, pod zemljo spadajo le korenine, debla in tudi njega spodnji del mora biti nad zemljo. Če pride spodnji del debla pod zemljo, nastanejo sčasoma nove korenine, stare korenine pa hiračo in končno usahnejo. Drevo pa vsled tega le trpi. Ne sadite torej pregloboko!

g Varčujte z gnojnicami! Velika napaka mnogih naših kmetovalec je, da ne vedo in nočejo pravilno uporabljati gnojnic. Gnojnice je izvrstno gnojilno sredstvo! A treba je, da gnojnice zbiramo v gnojnični jami. Pogrejte sario pod nekatere svinjake! Sama nesnaga, in vendar bi lahko tudi gnojnice iz svinjaka uporabljali. Treba je pripraviti tlakovana tla, posebno gnojnično jamo, kjer bi se gnojnice zbirale. Ena sama krava nam da na leto 25 hl gnojnice! Torej ne zanemarjajte gnojnice!

g Porumenela slonova kost. Porumeneli slonovi kosti damo na razne načine zopet prejšnjo belino: 1. Položi porumenele predmete iz slonove kosti v mešanico enega dela klorovega apna in štirih delov vode. V tej mešanici naj ostanejo dva do tri dni, nato jih izperi s čisto vodo in posuši. — 2. Namoči te predmete v tekočini iz enega dela žveplene kisline in 10 delov vode. Po eni do dveh urah jih izperi in posuši. — 3. Očisti jih najprej z bencinom in jih nato pomoči z vodikovim superoksidom, ki mora dalj časa vplivati na slonovino. Potem jih osuši s platneno krpico. — 4. Postavi predmete iz slonove kosti na prostem zraku na solnce. Ko postanejo beli, jih skrtaj z milnico ali s špiritom, nato jih splakni s čisto vodo in osuši.

16 milijonov lir.

V prvem poprevratnem času tudi v Italiji državna uprava ni mogla zadovoljiti svojih državljanov niti, kar jim je po zakonu pristojalo, kaj šele v stvarih, ki so bile upravi nove, kot je bila aneksija Primorske in s to združeno valutno vprašanje. Takrat je bil od laške vlade določen ključ, po katerem naj bi se zamenjal stari avstrijski denar za laškega. In pri tej zamenjavi so se dogajale našim zadrugam občutne, težke krivice, tako da se je marsikako slovensko podjetje v Julijski Benečiji vsled tega majalo in hiralo. No naša vlada pa je dosegla, da je Italija v st. margheritiski pogodbi, oddelek VI., člen 32 obljubila sledeče:

„Da se uredijo ostala vprašanja, ki so sporna med obema pogodbenikoma radi interesov gori označenih kreditnih zavodov, bo dala vlada kraljevine Italije vladi kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na razpolago 16 milijonov italijanskih lir, in sicer v roku 40 dni po onem dnevu, ko stopi v veljavo predstojeca pogodba.“

„Gori označeni zavodi“ so po mirovni pogodbi (člen 32): „banke in kreditni zavodi ki imajo svoje podružnice v ozemlju, ki ga je anektirala Italija.“

Zdaj pa poročajo slovenski listi, da najbrže od tega denarja zadruga ne dobe ničesar, pač pa Jadranska banka, ki ima svojo podružnico v Trstu, o kateri nekateri celo trde, da bo prešla v italijansko posest. Dr. Rybar, ki je v Rimu kot delegat naše vlade pripravil zamenjavo, je v „Edinosti“ to opravičil s tem, da je „Jadranska“ jugoslovanski zavod, primorske zadruga pa so italijanska podjetja, „Goriška Straža“ pa v članku „Spomenik sramote“ to trditev zavrača, češ da med zadrugami in to banko ni nobene razlike, kar se tiče državne pripadnosti. Pravi:

„Kaj je na tem resnice? Vse, od prve do zadnje besede, ki ste jih čitali v tedanji „Edinosti“, so neresnične! Nobena, prav nobena ni bila razlika med Jadransko banko in zadrugami!!! Kako naj bi tudi bila? Kakor je imela tržaška Jadranska banka svojo centralo v Ljubljani, ravnotako so imele naše zadruga svoje centrale v Ljubljani in Celju. Kakor je bila centrala Jadranske banke jugoslovanski zavod, ravnotako sta bili jugoslovanski centrali naših zadrug. Kje je razlika? Še enkrat zavpijemo na ves glas: Nikjer! Če ste torej brali, da so zadruga eno, Jadranska banka drugo, vedite, da je tistikrat letel ljudstvu pesek v oči!“

Z „Goriško Stražo“ se nekako strinjata tudi ljubljansko „Jutro“ in „Slovenec“. V odgovor na to pa je sedaj napisal v „Edinosti“ poslanec dr. Wilfan sledeče:

„Pogodba govori o interesih, ki jih imajo srbski, hrvaški in slovenski podaniki v bankah in kreditnih zavodih, ki imajo sedež na anektiranem ozemlju ali imajo tam svoje podružnice. Prvič torej ne gre za interese bank in kreditnih zavodov, nego za interese srbskih, hrvaških in slovenskih državljanov pri njih. Drugič ne gre za banke in kreditne za-

vode sploh, nego za takšne banke in kreditne zavode, pri katerih so srbski, hrvaški in slovenski državljani interesi in ki imajo povrh svoje sedeže ali vsaj podružnice na anektiranem ozemlju. Tretjič so naše zadruga italijanski zavodi in njihovi člani italijanski državljani; da bi pri teh zadrugah obstojali interesi srbskih, hrvaških in slovenskih državljanov, (v tistem pomenu besede „interesi“, ki je v tej zvezi edino mogoč), ni znano in tudi ne bi smelo biti. Četrtič nima vendar smisla, da bi se italijanska vlada zavezala izročiti inozemski vladi denar v razdelitev med italijanske upnike (a to so naše zadruga). Petič, srbski, hrvaški in slovenski dolžniki naših zadrug, kakor na primer obe ljubljanski zadrugi zvezi in celjska zveza, nimajo ne sedeža ne podružnic v anektiranem ozemlju. Naše zadruga so bile njihove članice, ne pa podružnice. Vsekako ne bi imelo smisla, da bi italijanska vlada dajala inozemski vladi denar za inozemske dolžnike v korist italijanskih upnikov; dal bi ga marveč le tem naravnost. Šestič se italijanska vlada še ni odrekla stališču glede valute in ključa za plačilo starih kronskih dolgov med italijanskimi upniki in srbskimi, hrvaškimi in slovenskimi dolžniki. Sedmič ima Jadranska banka svoj sedež v Trstu, ne pa v Ljubljani (kakor tudi „Goriška Straža“) in ima ljubljanska kreditna banka podružnice v Trstu in v Gorici. Po mojem skromnem mnenju se torej ta pogodba ne tiče naših zadrug, nego teh dveh bank.“

Dr. Wilfan navaja še članek dr. Janka Hacin v „Slov. Narodu“ v podkrepljenje svoje trditve, češ da je edini upravičenec vendarle samo Jadranska banka in ljubljanska kreditna banka, ki ima svojo podružnico v Gorici. In vendar vsi ti razlogi (ki jih pa tu ne bomo ocenjevali, v koliko drže) ne zabrišejo žalostnega dejstva: Slovenske zadruga v Primorju, ki se deloma še komaj drže bodo krivično prikrajšane v življenjskih interesih.

RAZNE.

r Poznavalec policije. Policaj zasliši iz neke ulice: „Pa mi ga žingamo, pa mi ga žagamo...“ Brž teče v smeri glasu in ko pride do mesta, zagleda pevca, ki leži na tleh in ga nahruli: „Krava pijana, vstani! Kaj se dereš tukaj!“ — „Gospod! Ali jaz nisem pijan, ampak zaboden.“ — „Zaboden? Pa pojdite!“ — „Kako pa! Ali naj vas na pomoč kliče, ko tako ne bi prišli?“

r Pojemanje pameti. Dr. I. N. Hurthy, ki je po celi Ameriki dobro poznan, trdi, da ves ameriški narod rapidno (= jadno) izgublja pamet. V 200 letih bo izgubil zadnji Amerikanec z zdravo pametjo. Amerikanci, pravi on, brzo postajajo narod neumnežev, behcev in idiotov. On se je odpovedal predsedništvu zdravniške zbornice, ki ga je imel 20 let, samo zato, da lahko kandidira v zakonodajno zbornico, kjer se hoče boriti za dobre ženitve in zdrave zakone. —

Profesor William S. Meyers na univerzi Princeton trdi, da ima od 105 milijonov prebivalstva Zedinjenih držav 45 milijonov pamet 13-letnega otroka, 15 milijonov pa pamet 8-letnega deteta. Od ostalih 45 milijonov jih označuje 25 milijonov za „srednje“ pametne, 5 milijonov za ljudi prvo vrstne, a 15 milijonov za ljudi drugovrstne pameti. Pet milijonov ljudi prvo vrstne pameti opravlja vse delo ameriških državljanov.

r Ameriški samomorilci. — Predsednik ameriškega društva za zaščito ljudskega življenja H. M. Warren je obelodanil statistiko 12.000 ameriških samomorilcev z ozirom na njihov stan. Zanimivo je, da je med njimi 79 milijonarjev in nekoliko stotin veleindustrijcev. Največji odstotek dajejo torej vsekakor izobraženci. Ena tretjina samomorilcev odpade na ženske, od katerih najstarejša je štela 100 in najmlajša pet let.

r Najbogatejši človek. „Times“, angleški list, poroča, da znaša vrednost imovine Johna Rockefellerja mlajšega v Oil Standard Company okoli 410.174.399 dolarjev, kar je po francoski vrednosti okrog 6 milijard in 120 milijonov frankov, po naši pa čez 36 milijard dinarjev. — Gorenja vrednost je izračunana po najnižji ceni Rockefellerjevega imetja. Trdi se, da je Rockefeller mlajši še bogatejši, nego je bil njegov oče, imenovan „petrolejski kralj“, katerega so smatrali za najbogatejšega človeka na zemlji.

r Tudi muhe govorijo, trdi neki učeniak. Dal je namreč dve muhi skupaj in s posebnim aparatom skozi dve uri poslušal, kako sta brneli. Ko jih je pa razdvojil, sta takoj umolknil, a zopet pričeli razgovor, ko jih je spet zblížal. Škoda, da ta učeniak ne pove, o čem sta se muhi pomenkovali.

LISTEK.

Duše iz vic.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. Š.
(Dalje.)

Don Juan je žaloval za donom Garcio bolj kot bi za lastnim bratom. Govoril si je, — nespametnik! — da mu dolguje vse. On ga je uvedel v skrivnosti življenja, on mu je prerezal debelo kožo, ki mu je pokrivala oči. „Kaj sem bil prej, preden sem ga spoznal?“ se je vpraševal in samoljubje mu je pravilo, da je postal nad druge ljudi vzvišeno bitje. Nazadnje je vse zlo, ki ga je v resnici z njim seznanil ta brezbožnik, vzel za dobro in mu bil za to še tako hvaležen, kot mora biti učenec svojemu mojstru.

Žalostni vtisi, ki jih je zapustila ta nenadna smrt, so ostali v njegovi duši dovolj dolgo in je več mesecev

živel novo življenje. Ali polagoma se je zopet povrnil k svojim starim navadam, ki so se že preveč ukoreninile v njem, da bi jih mogel kak pripetljaj izriniti. Zopet je igral, popival, dvoril ženskam, bil se z možmi. Vsak dan nove pustolovščine. Danes je stopil k ozidju, jutri je splezal na balkon; zjutraj se je sabljal s soprogom, zvečer je popival z vlačugo.

Pri tem razuzdanem pohajkovanju pa ga je naenkrat doletela vest, da mu je umrl oče, mati pa ga je preživela le za nekaj dni. Trgovcem bi prav prišlo, da se vrne v Španijo, in so mu svetovali zato, da prevzame majorat in velika posestva, ki jih je zdaj podedoval. Smrt dona Alfonza de Ojeda, očeta done Fauste, so mu že davno odpustili, tako da je smatral stvar za popolnoma končano. Gnalo ga je pa tudi kopnenje, da bi se razgibal na večji pozornici. Misli je na dražesti Sevilje in na številne lepote, ki so gotovo čakale samo na njegov povratek, da se zopet zatope v ljubezni. Odložil je torej oklep in odpotoval v Španijo. Nekaj dni je ostal v Madridu, kjer je obiskal bikoborbo. Njegova bogata zunanost in naslov sta zelo privlačevala, osvojil si je marsikako srce, pa ni dolgo tam ostal. V Sevilji pa je očaral veliko in malo s svojim okrasjem in dostojanstvom. Vsak dan je prirejal nove gostije, kamor je vabil najlepše ženske v Andaluziji. Vsak dan nove zabave in nove gostije v njegovi mogočni palači. Postal je kralj z vsem svetom sprtih in neugnanih posvetnjakov, ki so ga ubogali z ono složnostjo, ki jo često naletimo v slabih družčinah. Nazad-

nje že ni bilo samopašnosti, da bi je ne preskusil. Ker pa bogat grešnik ni nevaren le sam sebi, je njegov vzgled kvaril tudi andaluško mladino, ki ga je v zvezde kovala in se po njem merila. Ni dvoma, ako bi Previdnost dolgo trpela njegovo razuzdanost, bi morala z ognjem in pa dežjem kaznovati pregrehe in zločine v Sevilji. Bolezen, ki je prikovala dona Juana za nekaj dni na posteljo, ga ni navdahnila z mislijo na vrnitev k sebi: nasprotno: pri zdravniku je iskal zdravja le, da je znova zdirjal v nebrzdanost.

V času okrevanja pa se je zabaval s tem, da je sestavljal listo vseh žena, ki jih je zapeljal, in mož, ki jih je prevaril. Lista je bila znanstveno razpredeljena v dva oddelka. V prvega je začrtal imena žena in njihovo skupno oznako; ob strani pa je pristavil ime moža in njegov stan. Mnogo se je moral truditi, da je zbral v spominu imena vseh teh nesrečnežev, in verjetno je, da ta seznam še zdaleka ni bil popoln. Nekega dne ga je pokazal enemu izmed prijateljev, ki ga je prišel obiskat; ker si je pa pridobil v Italiji naklonjenost ženske, ki se je smela pobahati, da je bila nekoč ljubica papeža¹⁾, je lista pričela s tem imenom in

¹⁾ V času, ko se vrši naša povest so vladale v cerkvi kaj žalostne razmere. Saj je prišel (v dobi treh papežev) na Petrov stol človek, ki je bil prej morski razbojnik. V tistem času, ko je imela pokvarjena rimska gospoda še vpliv na volitev papeža in ga je celo samovoljno postavila na prestol, so seveda zavladali možje, ki niso imeli brezmadežne in papežu primerne mladosti za seboj. — Op. prev.

PALMA

Kaučuk potpetnike in potplate

Prednosti!

papežev naziv je blestel kot prvi v oddelku mož. Nato neki vladar, potem princ, grofi, vse doli do roko-delcev.

„Glej, moj dragi,“ je dejal prijatelju: „glej, nič mi ni moglo uiti prav od papeža do čevljarja. Ni ga stanu, ki mi ne bi dobavil svojega deleža.“

Don Toribio — tako je bilo prijatelju ime — je seznamek pregledal in mu ga nekako zmagoslavno vrnil, rekoč:

„Ni še popoln!“

„Kako? Ni popoln? kdo pa še manjka v oddelku mož?“

„Bog!“ je odvrnil don Toribio.

„Bog? — Res je, na listi ni nobene redovnice! Glej no! zahvalim te za opozorilo. Ej prav! Prisegam

ti pri svoji veri, da bo On na moji listi pred gospodom papežem, predno poteče mesec dni. Kaj praviš, kje bi dobil v Sevilji kako ljubko nuno?“

Nekaj dni na to je bil don Juan že na preži. Začel je obiskovati cerkve ženskih samostanov, poklekujoč prav blizu omrežja, ki je delilo neveste Gospodove od ostalih vernikov. Tam je nesramno pogledoval na te tihe in plahe device, kakor volk, vstopivši v ovčarno, išče najmastnejše jagnje, da ga najprej požre. In kmalu je opazil v cerkvi Naše Gospe od rožnega venca mlado redovnico očarujoče lepote, ki jo je oblivala še globoka otožnost. Nikdar ni dvignila oči, pogledala ni ne na levo ne na desno; kakor da je vsa zatopljena v božjo tajnost, ki se je darovala pred njo. Njene ustnice so rahlo mrmrale in

dalo se je videti, da je molila z večjim ognjem in vnemo kot vse njene tovarišice. Ta obraz je priklical v don Juanu davne spomine. Zdelo se mu je, da je to žensko že drugje videl, pa se ni mogel domisliti, ne kdaj ne kje. Toliko obrazov je bilo bolj ali manj vtisnjenih v njegov spomin, da jih ni bil v stanu pregledati. Dva dni na to je zopet prišel v cerkev in se vselej postavil tik omrežja; a ni mogel doseči, da bi kdaj dvignila oči sestra Agata. Zvedel je, da je to njeno ime.

(Dalje prihodnjič.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.

— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —

Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

BEIRSON

**GUMENE PETE in
GUMENE POTPLATE**

ceneje in trajnije so kakor usnene!
Najbolje varstvo proti vlagi i mrazi!

Kupim

brzojavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukov prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. Denar takoj. Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Indus d. d.

preje Karel Pollak

tovarna

Ljubljana, Kranj, Vrhnika.

**Izdeluje vsakovrstno usnje,
jermena, čevlje in galanterijsko blago.**